

Konkurs na Projekt Medalu Jubileuszowego **150-lecia** PAŃSTWOWEGO LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH IM. ANTONIEGO KENARA W ZAKOPANEM

Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Antoniego Kenara w Zakopanem w 2026 roku będzie obchodzić jubileusz 150-lecia swojej działalności. Wśród licznych wydarzeń planowanych w ramach uroczystych obchodów znajdują się wystawy prac absolwentów, uczniów i pedagogów szkoły, sesja naukowa oraz zjazd absolwentów szkoły.

Tradycją stało się, że każda wcześniej obchodzona rocznica była uświetniona pamiątkowym medalem. Nie inaczej będzie tym razem. Pragniemy, aby medal upamiętniający ten szczególny jubileusz powstał w drodze ogólnopolskiego konkursu, do którego zapraszamy wszystkich chętnych studentów i absolwentów uczelni artystycznych.

Historia i terażniejszość.

W szeregu licznych istniejących dziś w Polsce średnich szkół artystycznych, Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Antoniego Kenara w Zakopanem należy niewątpliwie do wyjątkowych, choćby z tego powodu, że niebawem będzie obchodzić swoje 150-letnie urodziny. Inauguracja placówki nastąpiła w 1876 roku jako Szkoła Snycerska, a chociaż nazwa ulegała później licznym zmianom, to trwanie szkoły jest ciągle i nieprzerwane.

Podstawową cechą Szkoły w jej dziejach jest drewno, długo dominujące jako tworzywo, które wykorzystywano na co dzień na zajęciach z uczniami. Począwszy od rzeźby w drewnie, stolarstwie i tokarstwie, gdy chodziło o dobre opanowanie rzemiosła i umiejętności warsztatowych, czego rezultatem w rzeźbie były prace o cechach właściwych dla sztuki realistycznej (faza od F. Neužila do S. Barabasza), z kolei meblarstwo było pod istotnym wpływem rodzimej kultury podhalańskiej oraz jej bardziej wyrafinowanej i przetworzonej formy – stylu zakopiańskiego, i akcentowało zagadnienia technologiczno-konstrukcyjne w aspekcie przestrzennym oraz dekoracyjnym (faza E. Kovatsa, S. Barabasza i W. Brzegi). W latach 20-tych XX wieku nastąpiło radykalne odejście od wspomnianych tendencji, na rzecz otwarcia się Szkoły w stronę aktualnych zjawisk w sztuce światowej, zgodnie z hasłem iż „szkoła powinna być terenem wiecznie żywych eksperymentów” (faza K. Stryjeńskiego i A. Dobrodzickiego). Oprócz sztuki formistycznej – ówczesnej wersji polskiej awangardy – ważnym punktem odniesienia w działaniach dydaktyczno-artystycznych Szkoły, była też forma anektowana ze sztuki ludowej.

Po II wojnie światowej rozpoczyna się kolejny ważny czas w dziejach zakopiańskiej Szkoły, tym razem związany z osobą A. Kenara, który zaproponował autorski program nauczania opierający się na intuicyjnej ekspresji artystycznej młodego człowieka (1948 r.). Wychodząc od założeń sformuło-

wanych wcześniej przez K. Stryjeńskiego i M. Wimmera o samodzielnej inwencji twórczej uczniów, Kenar chciał aby poprzez zrozumienie tworzywa jakim było drewno i możliwości jakie stwarzają narzędzia, uczeń skupił całą uwagę na problematyce czysto rzeźbiarskiej. Było to zgodne z kenarowską zasadą kształcenia na rzeźbiarskich problemach i zagadnieniach, a nie na tematach i przedmiotach; czyli myślenie w takich kategoriach jak: forma, bryła i funkcja. Oprócz tego, ważnym komponentem w procesie tworzenia był dla Kenara niejako aspekt etyczny, jak mówił: „Sztuka to sprawa sumienia [...] w rzeźbie chodzi o prawdę”. Dzięki uczniom A. Kenara, jego metoda nauczania będzie kontynuowana w Szkole przez kolejne dekady (A. Rząsa, K. Fajkosz, A. Grabowski, G. Pecuch, Z. Piekacz). Uniwersalna i otwarta formuła dydaktyczna i artystyczna Kenara nie zaklepała się w jednej doktrynie czy konwencji artystycznej. Część absolwentów Szkoły i znaczących później artystów pozostanie wiernych snycerstwu (m.in. S. Kulon, A. Rząsa, G. Pecuch oraz młodszy J. Fober, M. Rząsa, S. Kościński), inni bardziej wyczuleni na aktualne tendencje w sztuce współczesnej, znajdują dla siebie własne środki wyrazu artystycznego, wychodzące nieraz poza tradycyjnie pojmowane gatunki sztuki (m.in. W. Hasior, M. Szańkowski, H. Morel, G. Klamman, S. Cukier).

Kontynuowana jest nieprzerwanie tradycja meblarstwa artystycznego, którego wyroby, oprócz tradycyjnego materiału – drewna, charakteryzują się zróżnicowaną skalą, funkcją i stylem nawiązującym m.in. do historyzmu, konstruktywizmu, form bauhausowskich, minimalizmu jak i do tradycji ludowej Podhala (różne odmiany siedzisk, stoły, biurka, toaletki, półki i in.). Merytoryczną opiekę na specjalizacji meblarstwa artystycznego, w zależności od czasu, pełnili m.in. M. Szańkowski, W. Dudziak, M. Berbeka.

Unikatowe w skali naszego kraju jest lutnictwo artystyczne, specjalizacja która wyrasta z lokalnej tradycji muzycznej Podhala i zarazem ją kontynuuje. Od ponad siedemdziesięciu lat kształcą adeptów lutnictwa budowy hordofonów smyczkowych w oparciu o historyczne wzorce, jak i konstruowania instrumentów smyczkowych według oryginalnych, własnych projektów. Szczególną rolę w przekazywaniu wiedzy i umiejętności młodym lutnikom odegrali F. Marduła, S. Marduła i J. Nić. Do grupy najmłodszych stażem specjalizacji w Szkole należy projektowanie graficzne będące odpowiedzią na współczesne zapotrzebowanie „pokolenia smartfonów” oraz dwa beniaminki wśród specjalizacji: projektowanie ubioru i tkanina artystyczna.

W dobie coraz bardziej powszechnej technicyzacji i cyfryzacji, występującej w PLSP im. A. Kenara w Zakopanem specjalizacje wyróżnia m.in. to, że uczą młode pokolenia rzemiosła, umiejętności o charakterze manualnym (także w ramach projektowania graficznego można poznać w praktyce różne odmiany grafiki warsztatowej). Czyli preferowanie tradycji, zdolności praktycznych, oraz rozwijanie wyobraźni, wieloaspektowości postrzeganego świata, a w nim człowieka wrażliwego na sztukę.

Zważywszy na wiek placówki, liczne grono osób, nauczycieli, uczniów i artystów z nią związanych na przestrzeni półtora wieku - a niejednokrotnie były to indywidualności wybitne w swojej dziedzinie, kształtujące obraz naszej sztuki i kultury - okolicznościowy medal będzie ważnym elementem składowym upamiętniającym dzieje Szkoły i ludzi z nią związanych oraz uświetnieniem wyjątkowego jubileuszu.

Serdecznie zapraszam do udziału w konkursie!

Marek Król-Józaga

Dyrektor Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych
im. Antoniego Kenara w Zakopanem